

Глава I. Гомуми нигезлэмэләр.

1 Статья «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Шәпше авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә исеме һәм хокукый статусы

1. «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Шәпше авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә авыл жирлегенә статусы бирелде. 2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме – «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Шәпше авыл жирлегенә» муниципаль берәмлеге (алга таба-текст буенча-авыл жирлегенә). 3. Шәпше авыл жирлегенә Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы составына керә.

Статья 2. Жирлекнең территориаль төзелеше

1. Жирлек территориясе составына Шәпше, Кызыл Шәрыкъ, Тимошкино авыллары керә.

2. Жирлекнең административ үзәге булып Шәпше авылы тора.

3. Жирлек чикләре «Биектау муниципаль районы «муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 20 – ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

4. Жирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешенә карамастан, жирләр керә.

5. Жирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 Статья.. Жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга гражданның хокукы жирлектә.

1. Жирлектә жирле үзидарә Россия Федерациясе гражданны тарафыннан жирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрендә, шулай ук әлегә Уставта каралган сайлау һәм башка жирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашырыла.

2. Гражданны жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга турыдан-туры, шулай ук үз вәкилләре аша женесе, расасы, милләте, теле, чыгышы, мөлкәти һәм вазифаи хәле, дингә, инануларына, жәмәгать берләшмәләренә каравына бәйсез рәвештә тигез хокуклы.

Жирлек территориясендә даими яки нигездә яшәүче чит ил гражданны жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенә халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

3. Гражданны турыдан-туры жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарәнең вазифаи затларына мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылучы документлар һәм материаллар белән танышу, шулай ук, әгәр законда башкача каралмаган булса, гражданның тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында башка тулы һәм дәрәжә мәғлүмәт алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

5. Жирлекнең жирле үзидарә органнары массакуләм мәғлүмәт чаралары аша һәм башка ысул белән гражданның жирлек һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр чөлтәрен үстерү, социаль ташламалар, жәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими рәвештә хәбәр итәләр. Гражданның, оешмалар, әгәр аларның хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, судта жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының карарларына, гәмәлләренә (гәмәл кылмауларына) шикаят бирергә хокуклы.

Статья 4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасы.

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасына жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлекнең башкарма комитеты, жирлекнең Контроль-хисап комиссиясе, Устав нигезендә төзелә торган башка жирле үзидарә органнары керә.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлегә Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

Статья 5. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре.

1. Авыл жирлегенә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә: 1) жирлек бюджеты проекты төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тоту, жирлек бюджеты үтәлешенә турындагы хисапны төзү һәм раслау;

2) жирлекнең жирле салымнарын һәм жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтенә ия булу, аннан файдалану һәм эш итү;

4) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янғын куркынычсызлыгы чараларын тәмин итү;

5) жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтә күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

6) жирлек халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү һәм ял оештыру өчен шартлар тудыру;

7) Жирлек территориясендә физик культура һәм массакуләм спортны үстерү өчен шартлар булдыру, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәргәнә оештыру;

8) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;

9) жирлек территориясен төзеклэндерү кагыйдэләрен раслау, шул исәптән алар урнашкан биналарны (торақ йортларны да кертеп), корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тоту, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадларын һәм киртәләрен тышкы кыяфәтенә карата таләпләр, аларны төзеклэндерү эшләре исемлеге һәм аларны үтәүнең ешлығы; биналарның (биналарның) һәм корылмаларның якын-тирә территорияләрне төзеклэндерүдә катнашу тәртибен билгеләү;

жирлек территориясен төзеклэндерү (урамнарны яктырту, территорияләрне яшеллэндерү, урам һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту);

10) адреслау объектларына адреслар бирү, үзгәртү, юкка чыгару урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципаль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгару, мәгълүматны Дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

11) авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру.;

12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнарға һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлегенә өчен шартлар тудыру;

14) көнкүреш калдыкларын һәм чүп-чар жыюны һәм чыгаруны оештыру;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту; 2. Федераль законнар нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә, жирлек бюджетыннан муниципаль район бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбенә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз вәкаләтләренә бер өлешен гамәлгә ашыру өчен, Биектау муниципаль районы жирле үзидарә органнары белән килешүләр төзәргә хокуклы.

Статья 6. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының жирлекләренә жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итүгә хокуклары.

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы: 1) жирлек музейларын булдыру;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләренә хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;

7) муниципаль Янғын сагы булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәэмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү.;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү.;

11) сыйфатны бәйсез бәяләүне үткәрүне оештыру өчен шартлар тудыру федераль законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда оешмалар тарафыннан хезмәт күрсәтү;

12) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарга муниципаль торак фондыннан торак урыннары бирү.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары элекке статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләренә хәл итәргә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга, әгәр федераль законнарда каралган булса, шулай ук башка мәсьәләләренә хәл итәргә хокуклы, башка муниципаль берәмлекләренә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кермәгән һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән алар компетенциясеннән төшереп калдырылмаган, жирлек бюджеты керемнәре, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм түләүләренә өстәмә нормативлары буенча салым керемнәреннән тыш.

7 Статья. Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы.

Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

8 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары үзара мөнәсәбәтләре дәүләт хакимияте органнары белән хезмәттәшлек итү.

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасындагы үзара мөнәсәбәтләр аша гамәлгә ашырыла:

1) жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда жирлекнең жирле үзидарә органнарының катнашуы;

2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (киләшүләр) төзү;

3) даими яисә вакытлыча координацияләү, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнарын булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән башка хезмәттәшлек формалары.

9 Статъя.Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу.

Жирлектә муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмәт үтү шартлары һәм тәртибе дә кертеп, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Муниципаль хезмәт турында 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кодексы, жирлек Советы тарафыннан расланган Муниципаль хезмәт турындагы Нигезләмә һәм жирлекнең муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

Глава II. Халык тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашырылу формалары жирле үзидарә һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы үзидарә.

10 Статъя.Халык тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыру формалары жирле үзидарә органнарында халыкның катнашуы һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу.

1. Жирлек халкы турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыра һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге формаларда катнаша:

1) жирле референдум;

2) муниципаль сайлаулар;

3) депутат, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирү;

4) жирлек чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;

5) гражданның хокукый инициативасы;

6) территорияль ижтимагый үзидарә;

7) ачык тыңлаулар;

8) гражданның жыелышы;

9) гражданның конференциясе (делегатлар жыелышы);

- 10) халык жыены;
- 11) гражданны сораптыру;
- 12) жирле эһемияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
- 13) жирле үзидарә органнарына гражданны мөрәжәгатъләре;
- 14) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, законнарда башкача билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

Статья 11. Жирле референдум.

1. Жирле референдум федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә халык тарафыннан турыдан-туры жирле эһемияттәге мәсьәләләргә хәл итү максатларында үткәрелә.

2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданнының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» гы 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзгәртүләргә исәпкә алып үткәрелә. Жирле референдумда катнашу өчен гражданнының хокуклары гарантияләре, шулай ук жирле референдумны әзерләү һәм үткәргү тәртибе Федераль закон һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнә.

3. Жирле референдумда яшәү урыны жирлек чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданны катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданны яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә жирле референдумда катнаша.

4. Жирле референдум билгеләү турындагы карар жирлек Советы инициативасы белән кабул ителә:

- 1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданны;
- 2) уставлары федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка иҗтимагый берләшмә, сайлаулар һәм (яки) референдумнарда катнашуны күздә тоткан, алар Федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән;

3) жирлек Советы һәм авыл жирлегә башкарма комитеты җитәкчесе, алар тарафыннан бергә тәкъдим ителгән.

5. Гражданны, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдумны билгеләү шарты булып, әлеге инициативага ярдәм итү өчен имзалар җыю тора, алар саны жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучыларның биш процентын

тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким булмаска тиеш. 6. Референдум үткәрү инициативасы жирлек Советы һәм авыл жирлеге башлыгы белән берлектә жирлек Советы карары һәм жирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә.

7. Жирлек Советы жирле референдумны жирле референдум үткәрү инициативасын тәкъдим итү турында документлар кергән көннән 30 көн эчендә билгели. Жирле референдум жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән срокта билгеләнмәгән очракта, референдум гражданнар, сайлау берләшмәләре, жирлек башлыклары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яисә прокурор мөрәжәгәте нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән жирле референдум жирлекнең сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткәрүне тәмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә башкарма органы яки суд тарафыннан жирле референдум үткәрүне тәмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Жирле референдумда кабул ителгән тавыш бирү нәтижәләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкереләргә) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәжбүри үтәргә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфай затлары яки жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләренә чикләү нигезендә үтәлешен тәмин итәләр.

11. Жирле референдум үткәрү, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга гражданнар, жирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләтле дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять биреләргә мөмкин.

Статья 12. Муниципаль сайлаулар.

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә, яшерен тавыш биргәндә, жирлек Советы депутатларын сайлау максатында үткәрелә.

2. Жирлек Советы депутаты итеп тавыш бирү көнендә 18 яшькә житкән һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы сайлана ала.

3. Муниципаль сайлаулар жирлек Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлауларны билгеләү турындагы карар 90 көннән дә соңга калмыйча һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителәргә тиеш. Күрсәтелгән карар массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә кабул ителгән көннән 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга тиеш. Вакытыннан алда сайлауларны билгеләгәндә әлеге статьяда күрсәтелгән сроklar кыскартылырга мөмкин, ләкин өчтән бер өлешкә ким булмаска тиеш. Федераль законда билгеләнгән очракларда муниципаль сайлаулар жирлекнең сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан билгеләнә.

4. Муниципаль сайлауларны эзерләү һәм үткөрү сайлау комиссияләренә аларның компетенциясе кысаларында йөкләнә.

5. Жирлек советына депутатлар сайлау 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» гы 67-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

6. Жирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллеге уртача нормасы нигезендә төзелә торган бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Теркәлгән кандидат бер мандатлы сайлау округы буенча сайланган дип тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның күпчелек тавышын алган. Әгәр Жирлек Советына депутатлар сайлауда бер мандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның 50 проценттан да ким булмаган тавышын жыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тарафыннан тигез санда алынган тавышлар белән бер үк вакытта элек теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

Статья 13. Жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү.

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән авыл жирлеге башлыгы, гамәлдәге законнарда һәм элек Уставта билгеләнгән тәртиптә сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

2. Депутатны чакыртып алу нигезләре булып, депутатның үзенә карата башка уята торган һәм депутат, Жирлек башлыгы вазифаларын үтәмәүдә, депутат статусы белән туры килми торган гамәлләр һәм Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларының, элек Уставның һәм башка муниципаль норматив хокукый актларның суд тәртибендә расланган конкрет хокукый карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) тора.

3. Жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы белән үткәрелә.

4. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын тәкъдим итү һәм гражданның имзаларын жыю өчен, 10 кешедән дә ким булмаган инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенеч белән Жирлекнең сайлау комиссиясенә мөрәҗәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның хокукка каршы конкрет карарга яисә гамәл кылмавына (гамәл кылмавына) аны чакыртып алу өчен нигез булып торган күрсәтмә булырга тиеш, аның фамилиясе, исеме, әтисенә исеме, туган көне, сериясе, номеры һәм датасы, паспортны яки гражданның паспортын алмаштыручы

документның исемен яисә кодын күрсәтеп, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының яшәү урыны һәм аның исеменнән жирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның күрсәтелгән булырга тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карары яисә гамәле (гамәл кылмавы) расланган суд карары беркетелгән булырга тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, имзалар жыю, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын хуплау йөзеннән, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм жирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

8. Жирлек сайлау комиссиясе инициатив төркемнең үтенечнамәсен караганда, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләнгәндә, тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез сыйфатында чыгарыла торган шартлар буенча аңлатмалар бирергә, кирәкле документлар тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, жирлек Советы утырышлары уздырылган көнгә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча аларны үткәрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Авыл жирлегә Советы депутаты аны чакыртып алу буенча тавыш бирү уздырганда, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак куелган шартлар буенча аңлатмалар бирү максатларында инициативалы төркем белән тигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, чакыртып алынган дип санала, әгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә.

11. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

12. Жирлекнең сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирүгә рәсми нәтижә ясаганнан соң 5 көн эчендә инициативалы төркемгә, жирлек советына һәм жирлек Советының тиешле депутатына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре турында язмача хәбәр итә.

Статья 14. Чикләренә үзгәртү, үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү Авыл жирлегә башлыгы.

1. Чикләренә үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның әлегә чикләренә үзгәртүгә ризалыгын алу, жирлекне үзгәртеп кору максатларында үткәрелә.

2. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясе өлешендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очрактарда үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» гы 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзгәртүләргә исәпкә алып үткәрелә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда жирлек халкының яртысыннан артыгы яки жирлекнең сайлау хокукына ия булган өлешендә катнашса, узган дип санала. Жирлек чикләрен үзгәртүгә халыкның ризалыгы, жирлекне үзгәртеп кору, әгәр күрсәтелгән үзгәртүләр өчен үзгәртеп кору жирлек халкының яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек чикләрен үзгәртүгә алынган дип санала.

5. Чикләргә үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижеләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

Статья 15. Гражданның хокукый инициативалары.

1. Гражданның элек Уставта һәм жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокукы.

2. Сайлау хокукына ия булган гражданның төркеме сайлау хокукына ия кешеләр саныннан кимендә 2 процент тәшкил итә ала.

3. Хокукый инициативаны гамәлгә ашыру максатларында гражданның хокукы:

- яшәү (эш) урыны буенча гражданның жыегыларын һәм хокукый чыгару инициативасы турында фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча башка күмәк чаралар оештырырга һәм үткәргә- хокукый инициативаны тәкъдим итүгә ярдәм итү өчен имзалар жыегы буенча инициатив төркемнәр булдырырга;

- жирлек халкының имзаларын жыегы һәм законнарда каршы килми торган ысуллар белән Закон чыгару инициативасын яклап агитация алып бару.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданның хокукый инициативаны гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты, элек Уставта билгеләнгән

компетенциясе нигезендә, ул кертелгән көннән өч ай эчендә жирлек Советы яисә жирлек башлыгы тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын караганда гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен белдерү мөмкинлеге тәмин ителергә тиеш.

7. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектын карау нәтижәләре буенча кабул ителгән дәлилләнгән карар рәсми рәвештә аның инициатив төркеменә кертгән гражданнарга язма рәвештә житкерелергә тиеш.

Статья 16. Территориаль ижтимагый үзидарә.

1. Территориаль жәмәгәтчелек үзидарәсе гражданнарның жыелышлары һәм конференцияләре үткәру юлы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнары булдыру юлы белән турыдан-туры халык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә гражданнар яшәшенең түбәндәге территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла:

- күп фатирлы торак йорт подъезды;
- күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме;
- торак микрорайон;
- авыл жирлеге булмаган авыл торак пункты;
- гражданнар яшәгән башка территорияләр.

3. Территориаль жәмәгәтчелек гамәлгә ашырыла торган территория чикләре жирлек Советы тарафыннан әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча, жирлек Советы тарафыннан расланган жирлектә территориаль жәмәгәт үзидарәсе турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория башка шундый ук Территория составына керә алмый.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат була ала һәм коммерциячел булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дөүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставында билгеләнә:

- 1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;
- 2) Территориаль эшчәнлек максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре- жирле үзидарә органнары;
- 3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен формалаштыру, туктату, хокуклары һәм бурычлары, вәкаләтләре вакыты;
- 4) карарлар кабул итү тәртибе;
- 5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм файдалану тәртибе;

б) территориаль ижтимагый үзидарэне гамэлгэ ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль эшчәнлек мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышлары, конференцияләре жирле үзидарэ органнары аның Уставы нигезендә чакырыла.

8. Территориаль ижтимагый үзидарэне оештыру һәм гамэлгэ ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышы, әгәр анда уналтынчы яшькә житкән Тиешле территориядә яшәүчеләрнең өчтән береннән дә ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала. Территориаль ижтимагый үзидарэне оештыру һәм гамэлгэ ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналтынчы яшькә житкән Тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

9. Жыелышның, конференцияләрнең аерым вәкаләтләрәнә карата, территориаль ижтимагый үзидарэне гамэлгэ ашыручы оешмалар керә:

1) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары структурасын билгеләү;

2) Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;

3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарын сайлау;

4) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлегенә төп юнәлешләрән билгеләү;

5) территориаль ижтимагый үзидарэнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау;

б) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары эшчәнлегә турындагы хисапларны карау һәм раслау.

10. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары:

1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен тәкъдим итәләр;

2) гражданнарның жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәләшен тәмин итәләр;

3) эчтәлек, иминлек буенча хужалык эшчәнлеген гамэлгэ ашыра алалар-Тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлегә күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, жирлек бюджеты акчаларын кулланып, жирлекнең башкарма комитеты белән килешү нигезендә дә.;

4) жирле үзидарэ органнарына (жирлек Советына, жирлек башлыгына һәм жирлек башкарма комитетына) әлегә органнар һәм жирле үзидарэнең вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль ижтимагый үзидарэне оештыру һәм гамэлгэ ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлегә Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Статья 17. Тәртип учреждениеләре, территориаль ижтимагый үзидарэ.

1. Территориаль ижтимагый үзидарэ оештыру максатларында: жирле үзидарэ органнары инициативасы белән гражданнарның инициатив төркеме оештырыла, ул территориаль ижтимагый үзидарэ Уставы проектын эшләп чыгара һәм

территориядә яшәүче гражданныр жыелышын оештыра, аның чикләрендә әлеге территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла.

2. Гражданныр жыелышы жирлекнең тиешле территориясендә территорияль ижтимагый үзидарә оештыру турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйлә мәсьәләләр буенча жирлек Советында гражданныр жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилләрен (вәкилләрен) билгели.

3. Территорияль ижтимагый үзидарә территорияль ижтимагый үзидарә уставы теркәлү вакытыннан бирле жирлек Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

Статья 18. Территорияль ижтимагый совет уставын теркәү тәртибе үзидарә.

1. Территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданныр жыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) жирлек башлыгына тапшырыла:

1) территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданныр жыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;

2) Территорияль ижтимагый үзидарә оештыру турында Карар кабул ителгән гражданныр жыелышының беркетмәсе, анда, фамилиясен, исемен, әтисенен исемен, туган көнен, сериясен, паспорт бирү номерын һәм датасын, гражданин паспортын алыштыручы документны, һәр вәкаләтле вәкилләнең яшәү урыны адресын күрсәтеп, гражданныр жыелышының беркетмәсе.;

3) территорияль ижтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.

2. Башка документларны тапшыру турындагы таләп, әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, рөхсәт ителми. Вәкаләтле вәкилләгә документлар алу өчен, исемлек һәм аны алу датасы күрсәтелгән расписка бирелә.

3. Жирлек башлыгы территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән ике атна эчендә аның уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында жирлек Советы Карары проекты алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданныр жыелышының вәкаләтле вәкилләре территорияль ижтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм жирлек Советы утырышында киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.

5. Жирлек советы территорияль уставын теркәү турында Карар кабул итә- жирлек башлыгы әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алган көннән алып 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында. Уставын теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территорияль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен территорияль ижтимагый үзидарә уставы нормаларының Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, жирлек Уставына, башка муниципаль норматив хокукый актларга каршы килүе нигез булып тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту территориаль ижтимагый үзидарә оештыруның максатка ярашсызлыгы аркасында рөхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча дәлилләнгән карар өч көн дәвамында рәсми рәвештә гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) язма рәвештә житкерелергә тиеш.

9. Жирлек Советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында Карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, аны теркәү турындагы тамга белән, гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхәсе жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

Статья 19. Ачык тыңлаулар.

1. Авыл жирлеге советы, авыл жирлеге башлыгы катнашында жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектларын тикшерү өчен халык алдында тыңлаулар үткәрергә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары халык, жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Халык яки авыл жирлеге Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар жирлек Советы, ә жирлек башлыгы инициативасы белән жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Ачык тыңлауларга чыгарылырга тиеш:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләргә Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар белән туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) муниципаль берәмлекне үстерү планнары һәм программалары проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияләргә планлаштыру проектлары һәм территорияләргә межалау проектлары, территорияләргә төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, шулай ук жир кишәрлекләргә һәм капитал төзелеш объектларын шартлы рәвештә рөхсәт ителгән рәвешкә кулланырга рөхсәт бирү мәсьәләләргә, капитал төзелеш объектларын рөхсәт ителгән төзелешнең, реконструкцияләүнең чик параметрларынан тайпылу мәсьәләләргә, жир кишәрлекләргә һәм капитал төзелеш объектларын рөхсәт ителгән бер төрдән файдалану һәм мондый файдалануның башка төренә үзгәртү мәсьәләләргә.;

4) жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләргә.

4. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, әгәр гамәлдәге законнарда башкача каралмаган булса, тиешле орган яисә жирлекнең вазыйфай заты

тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын караган көнгө кадэр 20 көннөн дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Ачык тыңлаулар уздыру турындагы карар, аларны үткөрү вакыты һәм урыны күрсәтелгән, һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты, эгәр гамәлдәге законнарда бүтән срок каралмаган булса, гавами тыңлаулар уздырылган көнгө кадэр 7 көннөн дә соңга калмыйча басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Халык алдында тыңлаулар үткөрү турындагы карар басылып чыккан көннөн алып һәм аларны үткөрү көненә кадэр жирлек башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язмача тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәрергә хокуклы. Жирлек башлыгы кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр ачык тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Ачык тыңлаулар муниципаль норматив хокукый акт проекты каралганчыга кадэр 7 көннөн дә соңга калмыйча үткәрелә. Гавами тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән үткәрелә, эгәр башка срок гамәлдәге законнарда каралмаган булса, жирлектә яшәүче һәр кеше гавами тыңлауларда катнашырга хокуклы.

8. Ачык тыңлаулар үткөрү нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә муниципаль норматив хокукый акт проектын гавами тыңлауларга чыгару кертелә.

9. Ачык тыңлаулар нәтижәләре, кабул ителгән карарның дәлилләнгән нигезләмәсен дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннөн дә соңга калмыйча, гамәлдәге законнарда башкача каралмаган булса, бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

10. Халык тыңлауларын оештыру һәм үткөрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан расланган Халык алдында тыңлаулар турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

Статья 20. Гражданнар жыелышы.

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, халыкка жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары эшчәнлегә турында мәгълүмат бирү, Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру өчен жирлек территориясендә гражданнар жыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнар жыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыелышы халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Авыл жирлеге Советы яисә авыл жирлеге башлығы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар жыелышы жирлек Советы яисә жирлек башлығы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар жыелышы Совет тарафыннан билгеләнә- жирле үзидарә органнары, Тиешле территориядә яшәүче һәм әлеге территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләре жыелышында катнашырга хокуклы гражданнар саныннан кимендә 10 процент тәшкит иткән гражданнар төркеме язма тәкъдиме белән мөрәжәгать итә. Гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карап тикшерүгә чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеге, жыелышны үткәрү вакыты һәм урыны булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелышны үткәрү инициативасы белән бер төркем гражданнар - бу гражданнар мөрәжәгать итсә, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урынын күрсәтеп. Жирлек советы гражданнарның жыелышын якин арада уздыру турындагы тәкъдимне карый. Жирлек советы гражданнарның жыелышын үткәрүдән аның максатка яраксызлыгы аркасында баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын үткәрү вакыты һәм урыны турында һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр жыелыш уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, массакүләм мәгълүмат чараларын, почта хәбәрләрен, һәр фатирны (шәхси) тикшерүләрне, белдерүләрне һәм башка мөмкин булган чараларны кулланып хәбәр итәләр. Гражданнар жыелышына әзерлек һәм аны үткәрүне жирлек башкарма комитеты тәмин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнаша ала. Жыелышта катнашырга хокуклы гражданнарның гомуми саны Россия Федерациясе гражданнарының яшәү урыны һәм яшәү урыны буенча теркәү исәбенә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә. Гражданнар жыелышы жыелышта катнашырга хокуклы гражданнар саныннан кимендә өчтән бер өлеше катнашса, хокуклы дип санала. Жыелыш карарлары жыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарәнен вазыйфай затларына мөрәжәгатьләр кабул итәргә, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнен вазыйфай затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар жыелышын бирергә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар жыелышы тарафыннан кабул ителгән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнен вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри

каралырга тиеш, алар мөрәжәгатьләрдә булган мәсьәләләргә хәл итү компетенциясенә кертелгән, язмача җавап җибәрү белән.

11. Гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар җыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданнар җыелышының нәтиҗәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

Статья 21. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы).

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм җирлектәге барлык халык вәкилләренә фикерен ачыклау зарурилыгы очрагында үткәрелә. Җирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасынан гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышын чакыру авырайган, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар җыелышында катнашырга хокукы булган кешеләр саны 100 кешедән артып киткән очракларда үткәрелә.

2. Гражданнарны (делегатлар җыелышларын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе әлеге Устав, җирлек Советының норматив хокукый акты, территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышының вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, җирлек Советы, җирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Авыл җирлеге Советы яки авыл җирлеге башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирлек Советы яисә җирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) хокуклы дип санала, әгәр анда уналтынчы яшькә җиткән Тиешле территориядә яшәүчеләрнең өчтән бер өлешеннән дә ким булмаган өлеше катнашса. Конференция карарлары (делегатлар җыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

6. Гражданнар (делегатлар җыелышлары) конференциясе нәтиҗәләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

Статья 22. Халык җыены.

1. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган очракларда гражданнар җыены торак пунктта, әлеге торак пункт территориясен башка җирлек (муниципаль район) территориясенә кертүгә

китерә торган күрсәтелгән торак пункт кERGән жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча үткәрелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяда каралган гражданнар жыены анда торак пункт яки жирлек халкының сайлау хокукына ия яртысыннан артыгы катнашуда хокуклы. Гражданнар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, мондый жыенның карары кабул ителгән дип санала.

Статья 23. Гражданнарны сораштыру.

1. Гражданнарны сораштыру жирлекнең бөтен территориясендә яки территориясендә халыкның фикерен ачыклау һәм жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары тарафыннан карарлар кабул иткәндә исәпкә алу өчен үткәрелә. Сораштыру нәтижеләре тәкъдим итү характерына ия.

2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукына ия жирлек халкы катнаша ала.

3. Гражданнарны сораштыру инициатива буенча үткәрелә:

1) жирлек Советы яисә жирлек башлыгы-жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - жирлек жирләренең максатчан билгеләнешен республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнар арасында сораштыру үткәрү һәм билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданнарны сораштыру билгеләү турында карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Карарында авыл жирлегә Советы билгеләү турында гражданнар сораштыру билгеләнә:

1) сораштыру үткәрү датасы һәм сроклары;

2) Сораштыру уздырганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торган) мәсьәләне (мәсьәләләрне) формулировкалау;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазе формасы;

5) сораштыруда катнашучы жирлек халкының минималь саны.

6. Авыл жирлегендә яшәүчеләр халыктан сораштыру үткәрү турында 10 көн алдан хәбәр итә.

7. Гражданнарны сораштыру әзерләүгә һәм үткәрүгә бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) жирлек бюджеты акчалары исәбеннән-жирлекнең жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораштыру үткәрү турында;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда.

8. Сораштыру нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш. Сораштыру нәтижеләре белән жирлектәге һәр кеше таныша ала. Сораштыру нәтижеләре жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә исәпкә алынырга тиеш.

Статья 24. Жирле үзидарәнәң иң мөһим мәсьәләләре буенча халык фикер алышуы әһәмият.

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы яисә тиешле территориядә яшәүче гражданныр таләбе буенча жирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар, аларны халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча, массакуләм мәгълүмат чараларында басылып чыга, жирлек халкына танышу өчен мөмкин булган урыннарда жиберелә, башка ысуллар белән халыкка игълан ителә.

3. Халык фикер алышуына мәсьәлә чыгару белән бер үк вакытта авыл жирлегә Советы фикер алышу барышында кергән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, әлегә максат өчен махсус комиссия төзиләр.

4. Авыл жирлегә Советы жирле әһәмияткә ия булган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәәмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр жирлек советына юллана.

6. Муниципаль хокукый акт проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтижеләре турында халыкка хәбәр ителә.

Статья 25. Жирлекнең ижтимагый (консультатив) советлары

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшләгәндә һәм гамәлгә ашырганда халыкның ихтыяжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру максатларында авыл жирлегенәң Ижтимагый советы барлыкка килә.

2. Жирлекнең ижтимагый советы жирлек халкының, ижтимагый берләшмәләрнең һәм башка коммерцияле булмаган оешмаларның үз теләге белән катнашуы нигезендә формалаша.

3. Жирлекнең ижтимагый советын формалаштыру тәртибе, аның утырышларын үткәрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм башка мәсьәләләр буенча жирлекнең жирле үзидарә органнарының хокуклары, бурычлары һәм жаваплылыгы, аны жиберү

процедурасы, шулай ук аны оештыру һәм эшчәнлегенә башка мәсьәләләре жирлек Советы тарафыннан расланган Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка ижтимагый (консультатив) Советлар жирлекнең жирле үзидарә органнарында аларның карарлары нигезендә барлыкка килергә мөмкин.

5. Ижтимагый (консультатив) советларда эш ижтимагый башлангычларда алып барыла.

Статья 26. Жирле үзидарә органнарына гражданнар мөрәжәгәте Авыл жирлегә башлыгы.

1. Гражданнар шәхси һәм күмәк мөрәжәгатьләргә хокуклы.

2. Гражданнарның мөрәжәгатьләре билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш- «Россия Федерациясендә гражданнар мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

3. Жирле үзидарәнең вазыйфай затлары гражданнар мөрәжәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы.

Статья 27. Яшәүчеләр тарафыннан турыдан-туры гамәлгә ашыруның башка формалары Жирле үзидарә органнары һәм анда катнашу өчен гамәлгә ашыру.

1. Әлеге Уставта каралган федераль законнар нигезендә жирле үзидарә халкының турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда турыдан-туры катнашуы белән беррәттән гражданнар жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формаларда катнашырга хокуклы.

2. Жирле үзидарәдә яшәүчеләрнең турыдан-туры катнашуы һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә. Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары халыкка жирле үзидарәдә яшәүчеләрнең турыдан-туры гамәлгә ашыруында һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

Глава III. Жирлек Советы.

28 Статья. Жирлек Советы - Жирле үзидарәнең вәкиллекле органы авыл жирлегә башлыгы.

1. Авыл жирлегә Советы даими эшләүче сайлау коллегиясе булып тора- Жирле үзидарәнең яңа вәкиллекле органы булып тора.

2. Авыл жирлеге Советының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Шәпше авыл жирлеге Советы»

3. Жирлек Советының вәкаләтләре вакыты-5 ел.

4. Авыл жирлеге советы хисап тотты һәм жирлек халкына контрольлек итте.

5. Жирлек советының исеме язылган мөһер, бланклар бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Статья 29. Жирлек Советы Составы.

1. Жирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланучы 7 депутаттан тора.

2. Жирлек советы аның составына билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесен сайлаганда хокуклы була.

Статья 30. Жирлек Советы депутаты статусы.

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре сайлаудан башлана һәм яңа чакырылыш авыл жирлеге Советы эшли башлаганнан бирле туктатыла.

2. Жирлек Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән бергә алып бара.

3. Жирлек Советы депутаты статусы белән бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә һәм бетерелә.

4. Жирлек Советы депутатына тоткарлыксыз яшәү өчен шартлар тудырыла Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру

5. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә, шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә тотарга тиеш:

1) шәхсән яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмаса;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уятырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яисә жирлек советы абруена зыян китерергә сәләтле низаглы ситуацияләрдән котылырга.;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы янаганда-шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларының объектив башкарылуына тәэсир итә яки йогынты ясый алганда, бу хакта жирлек советына хәбәр итә һәм әлеге мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яисә жайга салуга юнәлтелгән аның карарын үтәргә мөмкин.;

4) жирлек Советында билгеләнгән Халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлеге белән бәйле булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәү белән бәйле рәвештә аңа билгеле булган мәгълүматларны таратмаса һәм кулланмаса.;

б) физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күнел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләүләр) депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә акчалата бүләк алмаса.

6. Жирлек Советы депутаты 2008 елның 25 декабрендәге "Коррупциягә каршы тору турында" 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларны үтәргә һәм бурычларны үтәргә тиеш.

Статья 31. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләре.

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук предприятие, оешма коллективлары, дәүләт һәм башка органнар белән үзара элемтәдә тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап тота.

3. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында елга бер тапкырдан да ким булмаган эшләре турында хисап тота, жирлек советы эше турында даими хәбәр итә, шулай ук айга бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

4. Жирлек Советы депутаты жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кәргән тәкъдимнәргә, гаризаларны, шикәятләргә карарга, аларда булган мәсьәләләргә дәрәҗә һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

Статья 32. Яңа сайланган жирлек Советы эшен оештыру.

1. Яңа чакырылыш авыл жирлегә Советы беренче утырышка жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганнан соң үн көннән дә соңга калмыйча җыела. Сайлаулардан соң беренче утырыш авыл жирлегә башлыгы тарафыннан чакырыла, ә ул булмаганда - жирлек сайлау комиссиясе тарафыннан.

2. Сайлаулардан соң авыл жирлегә Советының беренче утырышын яңа башлык сайланганчы жирлек Советы депутаты ача һәм алып бара.

Статья 33. Жирлек Советы Компетенциясе.

1. Жирлек советы компетенциясендә:

- 1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр кертү;
- 2) жирлек территориясендә законнар нигезендә мәҗбүри кагыйдәләргә билгеләү;
- 3) жирлек бюджетын раслау һәм аның үтәлеше турында хисап;

4) жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, аларны түләү буенча ташламалар бирү, салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә;

5) жирлекнең үсеш планнарын һәм программаларын кабул итү, аларның үтәлеше турында хисапларны раслау;

6) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау;

7) жирлекнең коммунал инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын раслау, аларга таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

8) жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициативаны тәкъдим итү.;

9) жирлек Советы депутатларын сайлауларны билгеләү һәм жирлек советына депутатлар сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;

10) жирле референдум билгеләү;

11) жирлек башлыгын сайлау;

12) жирлек башлыгы урынбасарын сайлау;

13) жирлек Советы депутатлары арасынан муниципаль район Советына вәкил сайлау.;

14) жирлекнең башкарма комитеты структурасын раслау, билгеләнгән- аның хезмәткәрләренең иң чик саны;

15) жирлек сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү;

16) жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләү;

17) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

18) жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, шул исәптән аны федераль законнар нигезендә хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; читләштереп калдыру жирлек Советы тарафыннан килештерелеп яки расланганнан соң гамәлгә ашырыла торган муниципаль мөлкәт төрләре исемлеген билгеләү.;

19) муниципаль предприятиеләр төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук федераль законнарда каралган очрактан тыш, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәт күрсәтүләренә тарифларны билгеләү тәртибен билгеләү.;

20) жирлекнең муниципальара оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү- хезмәттәшлек;

21) жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягынан тәмин итү тәртибен билгеләү;

22) жирлекнең Ревизия комиссиясен формалаштыру;

23) жирлек башлыгын отставкага жиберү турында Карар кабул итү;

24) жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаларның үтәлешен тикшереп тору- жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрнең яңа затлары;

25) жирлек территориясен төзеклэндерү һәм карап тоту кагыйдэләрен раслау;

26) жирлекнең территориаль планлаштыру документларын, жирлекнең шәһәр төзелеше проектларының жирле нормативларын, жирлек территориясеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдэләрен, Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау.;

27) жирлек территориясендә урамнарға һәм торак пунктларның башка өлешләренә исем бирү һәм исемен үзгәртү турындагы мәсьәләләрне хәл итү;

28) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның жирле резервларын булдыру һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү;

29) муниципаль махсулаштырылган торак фондыннан торак урыннары бирү тәртибен билгеләү Жирлек бюджетыннан территориаль ижтимагый үзидарә органнарына кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

31) территориаль ижтимагый үзидарә органнарына жирлек бюджетыннан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

32) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар рәвешендә коммерцияле булмаган оешмалар төзү турында карарлар кабул итү;

33) үз массакуләм мәгълүмат чараларын гамәлгә кую;

34) жирлек Уставын һәм жирлек Советы карарларын аңлату;

35) жирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

36) жирлек Советы Аппараты турында нигезләмәне раслау;

37) үз компаниясе чикләрендә хәрби идарә органнары белән хезмәттәшлек итү авыл жирлеге территориясендә оборона өлкәсендә законнарның үтәлешен тәэмин итү;

38) мобилизация эзерлекне оештыру, тәэмин итү һәм аңа житекчелек итү. эшчәнлеге күрсәтелгән органнар эшчәнлеге белән бәйле булган, алар алып бару өлкәсендә булган Советны, авыл жирлеге башкарма комитетын һәм оешмаларны мобилизацияләү;

39) һөнәри белем бирүне һәм өстәмә һөнәрне оештыру- жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затлары, жирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзалары, жирлек Советы депутатлары, муниципаль хезмәткәрләр һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре;

40) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлекләренң вәкиллеке органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге устав белән жирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Жирлек советы авыл жирлеге башлыгының еллык эшчәнлеге, жирлек башкарма комитеты һәм жирлек башлыгына караган башка жирле үзидарә органнары эшчәнлеге, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләренә хәл итү турында еллык отчетларын тыңлый.

Статья 34. Жирлек советының эш тәртібе.

1. Жирлек советының эш тәртібе әлеге Устав һәм жирлек Советының регламенты белән билгеләнә.

2. Жирлек советы эшчәнлегенә төп формасы-аның утырышлары, аларда жирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.

3. Жирлек советы утырышы сайланган депутатлар санынан кимендә 50 проценты катнашса, хокуклы була.

4. Жирлек советының чираттагы утырышлары кирәк булган саен, әмма кимендә өч айга бер тапкыр үткәрелә. Чираттан тыш утырышлар жирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санынан кимендә өчтән бер өлеше чакырыла.

5. Совет утырышлары жирлек башлыгы тарафыннан чакырыла. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртібе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырыш - аны үткәргә кадәр бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советы утырышлары ачык һәм ачык үткәрелә. Советның ачык утырышларында жирлекнең һәр кешесе катнаша ала. Регламентта каралган очрақларда, жирлек Советы ябык утырыш үткөрү турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик жирлек Советы чакырган затлар, шулай ук утырышта законнар нигезендә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

7. Жирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсе алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткөрү датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчәрелә һәм тавыш бирү нәтижеләре күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Авыл жирлегә советы утырышы беркетмәсенә кул куйганнан соң, жирлек башлыгы аның белән жирлектәге һәр кеше таныша ала.

8. Жирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Жирлек Советы депутаты үзенә тавыш бирү хокукын шәхсән үзе гамәлгә ашыра. Жирлек советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очрақлары әлеге Устав, жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

Статья 35. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру.

1. Жирлек Советы эшчәнлеген авыл жирлегә башлыгы оештыра.

2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, жирлек советы компетенциясенә кергән мәсьәләләрне алдан карау һәм эзерләү өчен, депутатлар арасынан, жирлек башлыгы һәм аның урынбасарынан тыш, даими яки вакытлы комиссияләр (яки) әлеге мәсьәләләрне эзерләү өчен җаваплы депутатлар жирлек советы эшчәнлегенә төп юнәлешләре буенча билгеләнә ала. Депутат ике даими комиссиядә дә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программалар, жирлек Советы карарлары проектларын эзерләү, жирлек Советы каршында иң мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен, аның карары буенча депутатлар, жирлек башкарма комитеты, ижтимагый

берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм жирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

Статья 36. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләр башкару.

1. Жирлек советы жирлек территориясендә әлеге Уставның, жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив-хокукий актларның үтәлешен, жирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларын куллануны, жирлекнең үсеш программаларын куллануны, жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген контрольдә тотта.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукий актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, жирлек Советы карары белән, депутатлар арасыннан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Законнар нигезендә, жирлек Советы инициативасы белән жирлек башлыгы, жирлек бюджеты акчаларын максатчан файдалану, муниципаль милекне файдалануның нәтижәләлеге буенча тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм экспертиза-аналитика чараларын үткәрү тәртибе жирлекнең ревизия комиссиясе турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, жирлек башкарма комитеты, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, жирле ижтимагый үзидарә органнары, закон белән башкача билгеләнмәгән булса, жирлек советы, аның контроль комиссияләре, жирлек Советы депутаты мөрәжәгәте буенча соратып алына торган мәгълүматны жирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукий актларны бозган өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Жирлек советы жирлек башлыгының еллык отчетларын, аның эшчәнлеге, жирлекнең башкарма комитеты һәм башка жирле үзидарә органнары эшчәнлеге, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләргә хәл итү турында отчетларын тыңлый.

6. Авыл жирлеге Советы, контроль функцияләр башкарып, жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

Статья 37. Муниципаль советка жирлек вәкилен сайлау төбәк.

1. Жирлек вәкиле яшерен тавыш бирү юлы белән Биектау муниципаль районы Советына депутатлар арасыннан сайлана.

2. Сайланган дип жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән кандидат санала.

Статья 38. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату.

1. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:
 - 1) жирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында Карар кабул итү;
 - 2) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча жирлек советын жибәрү;
 - 3) жирлек Советы депутатларының әлеге составының законсызлыгы турында, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләре туктатылуга бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Югары суды карарының үз көченә керүе;
 - 4) жирлекне закон нигезендә үзгәртеп кору, шулай ук жирлек бетерелгән очракта да;
 - 5) жирлек чикләрен үзгәртү нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучыларның санын 25% тан арттыру;
 - 6) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу.
2. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.
3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар федераль законда билгеләнгән срокларда үткәрелә.

Статья 39. Жирлек советының үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе.

1. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карары жирлек башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган санда кабул ителергә мөмкин.
2. Үз-үзен таркату турында Карар кабул итү инициативасы күрсәтелергә тиеш түгел:
 - 1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
 - 2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;
 - 3) жирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.
3. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар кушылырга мөмкин.
4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Авыл жирлегенә Советы яки авыл жирлегенә башлыгы карары белән жирлек советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Авыл жирлеге Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дәвамлылығы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләмәләре буенча һәръяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзеңне таркату турында карар үз-үзеңне таркату турындагы инициативаны тәкъдим иткән көннән ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек советының үз-үзен таркату турындагы карар, яшерен тавыш бирү юлы белән, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдим кире каккан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да соңга калмыйча күрсәтелергә мөмкин.

Статья 40. Совет депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату Авыл жирлеге башлығы.

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;
2) үз теләге белән отставкалар;
3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә чикләнгән эшчән дип тану;
4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;

5) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;

6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе гражданлығын туктату, Россия Федерациясенен халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, аларга чит ил гражданлығын алырга йә аларга чит ил гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дөүләтендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алу хокукына ия, аның нигезендә чит ил гражданы булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы. ;

8) сайлаучылар фикере;

9) жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жиберү;

11) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Депутатның үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы вәкаләтләре «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләренә үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.

3. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-8, 10 пунктларында күрсәтелгән очракларда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турындагы карар жирлек Советы тарафыннан вәкаләтләр вакытыннан алда туктатылу өчен нигез

барлыкка килгән көннән 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, ә әгәр бу нигез жирлек Советы утырышлары арасында – мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча барлыкка килә.

4. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре, әлеге статьяның 1 өлешендәге 9 пункттында каралган очракта, жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.

5. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатның өстәмә сайлаулар федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

Глава IV. Авыл Жирлеге Башлыгы.

41 Статья. Жирлек башлыгы-жирлекнең иң югары вазыйфай заты.

1. Жирлек башлыгы жирлекнең иң югары вазыйфай заты булып тора.

2. Жирлек башлыгы жирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе булып тора.

3. Авыл жирлеге башлыгы вазыйфасының рәсми атамасы - «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Шәпше авыл жирлеге башлыгы»

4. Авыл жирлеге башлыгы вазыйфасы буенча Биектау муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

5. Жирлек башлыгы бер үк вакытта жирлек советын һәм жирлек башкарма комитетын житәкли.

Статья 42. Жирлек башлыгын сайлау тәртибе.

1. Жирлек башлыгы яңа сайланган жирлек советының беренче утырышында, әгәр жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, жирлек Советы вәкаләтләре вакытына яшерен тавыш бирү юлы белән, жирлек Советы депутатлары арасыннан сайлана.

Жирлек башлыгын сайлау жирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән жирлек халкының, иҗтимагый берләшмәләрнең тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

1. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек башлыгы итеп сайланган дип санала.

Статья 43. Жирлек Башлыгы Статусы.

1. Жирлек башлыгы даими нигездә эшли.

2. Жирлек башлыгы даими нигездә Биектау муниципаль районы Советында сайланган очракта, ул жирлек башлыгы вәкаләтләрен бушатылмаган нигездә башкара.

3. Авыл жирлеге башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек халкына һәм жирлек Советына хисап тотты һәм хисап тотты.

4. Жирлек башлыгы елга бер тапкырдан да ким булмаган жирлек халкы һәм жирлек Советы алдында үз эшчәнлекләре, шул исәптән жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләргә хәл итү турында хисап тотат.

5. Жирлек башлыгы 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы «Коррупциягә каршы тору турында» гы Федераль закон, 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» гы Федераль закон һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларны үтәргә һәм бурычларны үтәргә тиеш.

Статья 44. Жирлек Башлыгы Вәкаләтләре.

1. Жирлек Башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлек исемнән эш итә, ышанычнамәсез жирлек исемнән эш итә;

2) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек советы утырышларын чакыра һәм аларга рәислек итә;

3) әлегә Уставта билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы кабул иткән хокукый актларга кул куя һәм халыкка житкерә;

4) үз вәкаләтләре кысаларында жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләргә буенча хокукый актлар чыгара;

5) жирлек Советы эшендә хәбәрдарлыкны тәэмин итү һәм жәмәгәтчелек фикерен исәпкә алу буенча чаралар күрә;

6) гражданнырны кабул итүне, аларның мөрәжәгәтләрен, гаризаларын һәм шикаятләрен карауны оештыра;

7) жирлек Советы сессияләргә беркетмәләренә кул куя;

8) жирлек Советы аппараты эшенә житәкчелек итә;

9) жирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;

10) жирлек акчалары белән расланган Бюджет вәкаләтләргә чикләрендә эш итә; Жирлек советы эшчәнлеген карап тоту һәм тәэмин итү өчен жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча чараларны бүлүчә булып тора;

11) законнар һәм әлегә Устав нигезендә гражданнырның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча жирлек советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

12) жирлекнең жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеген тәэмин итә;

федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, жирлек территориясендә эшләүчә Кырым Республикасы дәүләт хакимияте органнары;

13) жирлек исемнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр,

Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр һәм килешүләр төзи;

14) жирле үзидарә органнары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруны тәмин итә;

15) авыл жирлеге башкарма комитеты эшчәнлегенә бертөсле идарә итү принципларында житәкчелек итә һәм жирлек башкарма комитеты тарафыннан аның вәкаләтләрәнә кергән вәкаләтләрне үтәү өчен шәхси җаваплылык тотат;

16) жирлек Советы, башка жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә жирлекнең башкарма комитетын тәкъдим итә.;

17) жирлек Советы каравына жирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәләше турында хисапларны тәкъдим итә;

18) жирлек Советы каравына жирлекнең комплекслы социаль-икътисадый үсеше планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәләше турында хисапларны тәкъдим итә;

19) жирлек Советы раславына Башкарма комитет структурасы проектын кертә, жирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый, хезмәткәрләрнең чик санына һәм хезмәткә түләү фондына билгеләнгән чик санга туры килә.;

20) муниципаль хезмәткәрләрне һәм авыл жирлеге Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрән вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотат, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чаралары күрә;

21) жирлек башкарма комитеты Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруны тәмин итә, аларның үтәләше өчен персонал җавап тотат; тиешле законнар нигезендә һәм үтәү йөзеннән тапшырылган дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара.;

22) жирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук жирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

23) жирлек советына үз эшчәнлегенә һәм Башкарма комитет эшчәнлегенә турында хисап бирә;

24) жирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә турында халыкка даими рәвештә хәбәр итә, авыл жирлеге башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданнырны кабул итүне оештырат, айга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә гражданнырны кабул итә, гражданнырның тәкъдимнәрән, гаризаларын һәм шикаятләрән карый, кабул итә. аның карарлары;

25) дәүләт һәм башка органнарда жирлек мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, жирлек башкарма комитеты исемнен судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;

26) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләренә, шулай ук әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра.

Статья 45. Жирлек башлыгы урынбасары.

1. Жирлек башлыгы тәкъдиме белән жирлек Советы тарафыннан депутатлар арасыннан жирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Жирлек башлыгы урынбасары, әгәр жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибән билгеләмәсә, яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

3. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

4. Жирлек башлыгы урынбасары жирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү буенча функцияләренә үти, жирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә вакытлыча булмаганда (авыру яки отпускка бәйле рәвештә) яки үз бурычларын үти алмаса, яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылса, жирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.

5. Жирлек башлыгы урынбасары, әлеге Уставның 42 статьясындагы 2 пункттында күрсәтелгән очрактан тыш, үз вәкаләтләрен бушатылмаган нигездә башкара.

6. Жирлек башлыгы урынбасары вәкаләтләре әлеге Уставның 39 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

7. Авыл жирлегә башлыгы урынбасары, жирлек башлыгы инициативасы белән яисә жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлешә таләбе буенча кабул ителә торган авыл жирлегә Советы карары буенча да вазыйфадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Статья 46. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату.

1. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкалар;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 статьясы нигезендә отставкага жибәрү;

4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфадан читләштерү.;

- 5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чиклэнгән эшчән дип тану;
 - 6) суд тарафыннан хәбәрсеңз югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;
 - 7) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;
 - 8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
 - 9) Россия Федерациясе гражданлығын туктату, Россия Федерациясенен халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, аларга чит ил гражданлығын алырга йә аларга чит ил гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дәүләтендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алу хокукына ия, аның нигезендә чит ил гражданы булган Россия Федерациясе гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы. ;
 - 10) сайлаучылар тарафыннан фикерләр;
 - 11) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә билгелэнгән сәләтсезлек дәрәжәсе буенча жирлек башлығы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга;
 - 12) 6 октябрәдәге Федераль законның 13 статьясы нигезендә жирлекне үзгәртеп кору
 - 14) жирлек чикләрен үзгәртү яки жирлекнең муниципаль берәмлек белән берләшүе нәтижәсендә килеп чыккан сайлаучыларның санын 25% тан арттыру.;
 - 15) Турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу.;
 - 16) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгелэнгән чикләүләренә үтәмәү.
2. Жирлек башлығы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлеге статьяның 1-11, 15 һәм 16 өлешләрендәге нигезләр буенча, яңа жирлек башлығын сайлау жирлек Советының якындагы утырышында башкарыла.
3. Әгәр жирлек башлығы вәкаләтләре вакытыннан алда жирлек Советы вәкаләтләре тәмамланганчы алты айдан да кимрәк вакыт эчендә туктатылса, жирлек Советы карары буенча яңа башлык сайлау үткәрелмәскә мөмкин.

Глава V. Авыл жирлеге башкарма комитеты.

47 Статья. Авыл жирлеге башкарма комитеты.

1. Авыл жирлеге башкарма комитеты авыл жирлеге жирле үзидарә органы булып тора.
2. Авыл жирлеге Башкарма комитетының рәсми атамасы – «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Шәпше авыл жирлеге башкарма комитеты»
3. Авыл жирлеге башкарма комитеты авыл жирлеге Советына хисап тотты һәм контрольдә тотылды.

4. Авыл жирлеге башкарма комитеты үз исеме белән мөһер, бланклар, шулай ук үзенә Граждан хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән Россия Федерациясе гербы сурәте төшерелгән түгәрәк мөһер бар.

5. Жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Статья 48. Жирлек башкарма комитеты структурасы.

1. Башкарма комитетның структурасы жирлек башлыгы тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Авыл жирлеге башкарма комитеты структурасына түбәндәгеләр керә:

Башкарма комитет житәкчесе – Жирлек башлыгы, Башкарма комитет секретаре, Башкарма комитетның башка вазыйфай затлары.

Статья 49. Башкарма комитет вәкаләтләре.

1. Авыл жирлеге башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- жирлек бюджеты проектын, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш планнары һәм программалары проектларын эшли;

- жирлек бюджетының үтәлешен тәэмин итә, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш планнары һәм программаларының үтәлешен оештыра;

- жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеш программаларының һәм планнарының үтәлеше турында отчет әзерли;

- жирлекнең икътисад һәм социаль өлкәсе торышын характерлый торган статистик күрсәткечләр жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына тапшыруны оештыра;

2) жирлек территориясендә муниципаль милек белән идарә итү, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәте белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, куллану, алар белән эш итү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- жирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда, жирлек Советы килешүенә (раславына) муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм кертә;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән жирлекнең икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек итү турында килешүләр төзи; жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә.;

- жирлек советы билгеләгән тәртиптә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, аларның максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны

тээмин итэ, муниципаль учреждениелэрне һәм Преприятиелэрне үзгэртеп кору һәм бетерү мәсьэлэлэрен хэл итэ, контракт нигезендэ билгели һәм аларның житэкчелэрен билэп торган вазыйфадан азат итэ.;

- муниципаль заказ формалаштыра һәм урнаштыра;

муниципаль биремне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениелэр тарафыннан үтэүне финанс ягыннан тээмин итэ; жирлекне төзеклэндерү, халыкка коммуналь хезмэт күрсэтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция житештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль – мәдәни ихтыяжларын канэгатылэндерү өчен кирәкле хезмэтләр күрсэтү, моның өчен каралган үз матди һәм финанс чараларыннан файдаланып башка эшләр башкаруга заказ бирә;

- кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

3) территориаль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнэ-тирәлекне саклау өлкәсендэ:

- жирлекнең генераль планы проектын һәм жирлекнең башка шәһәр төзелеше документациясе проектларын, Россия Федерациясенә шәһәр төзелеше кодексы нигезендэ, жирлек Советына раслауга әзерли һәм кертэ, аларның үтәлешен тээмин итэ;

- халыкка экологик хэл турында хәбәр итэ, тиешле органнарға әйләнэ-тирә мохиткэ куркыныч тудыручы, табигаттән файдалану турындагы законнарны бозучы преприятиелэрнең, учреждениелэрнең, оешмаларның эш-гамәлләре турында хәбәр итэ;

4) Төзелеш, транспорт һәм элемтэ өлкәсендэ:

- билгеләнгән тәртиптэ социаль наем шартнамәләре буенча бирелэ торган торак урыннарына мохтажлар буларак гражданны иһәпкэ алуны алып бара;

- билгеләнгән тәртиптэ торак биналарны торак булмаган биналарға һәм торак булмаган биналарға күчерү турында Карар кабул итэ, торак биналарны үзгэртеп коруны һәм янадан планлаштыруны килештерэ, билгеләнгән тәртиптэ муниципаль торак фондының торак урыннарын яшэү өчен яраксыз дип таний;

- жирлектэ яшэүче һәм торак шартларын яхшыртуға мохтаж аз керемле гражданны торак законнары нигезендэ торак урыннары белән тээмин итэ;

- муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны, торак төзелеше өчен шартлар булдыруны оештыра;

- муниципаль торак фондыннан файдалану һәм сакланышы, әлеге фондның торак биналарының санитар һәм техник кагыйдәләр һәм нормаларға, законнарның башка таләпләренэ туры килүенэ муниципаль контрольне гамәлгэ ашыра;

- халыкны элемтэ хезмәтләре белән тээмин итү өчен шартлар тудыруны тээмин итэ;

5) авыл хужалыгын һәм эшкуарлыкны үстерү өлкәсендэ:

- авыл хужалыгы житештерүен үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

б) халыкка торак-коммуналь, көнкүрөш, сүүдө һәм башка хезмэт күрсәтү өлкәсендә:

- жирлек чикләрендә Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итүне, су бүлүне, халыкны Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә ягулык белән тәмин итүне оештыра;

- халыкны жәмәгать туклануы, сүүдә һәм көнкүрөш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

- халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, жирлек китапханәләренә китапханә фондларының сакланышын тәмин итүне һәм комплектлауны оештыра;

- халыкның ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

- жирлек территориясендә физик культура һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар тудыра, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндрү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыра;

- жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра;

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, биналары муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонды булган күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен оештыра, энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру турында законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә;

- «жылылык белән тәмин итү турында»Федераль законда каралган жылылык белән тәмин итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- «су белән тәмин итү һәм ташландык суларны агызу турында»Федераль законда каралган су белән тәмин итү һәм ташландык суларны агызу өлкәсендә вәкаләтләренә гамәлгә ашыра;

- коммуналь инфраструктура системасына тоташуга тарифларны, коммуналь комплекс оешмаларының тоташуга тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмэт күрсәтүләренә тарифларга өстәмәләр, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләр кертүне жайга сала.

7) төзекләндерү өлкәсендә:

- көнкүрөш калдыкларын һәм чүп-чар жыюны һәм чыгаруны оештыра;

- жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслый, шул исәптән алар урнашкан биналарны (торак йортларны да кертеп), корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тоту таләпләрен, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадларын һәм киртәләрен тышкы кыяфәтенә карата таләпләренә, аларны төзекләндерү эшләре исемлеген һәм аларны үтәүнең вакыт-вакытын билгели; биналарның (биналарның) һәм корылмаларның якин-тирә территорияләренә төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгеләү;

- жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру (территорияне яшелләндерүне, кече архитектура формаларын урнаштыруны һәм карап тотуны да кертеп).;

- урамнарга, мәйданнарга һәм торак пунктларда яшәүче башка территорияләргә гражданның исемнән бирә, йортларның номерларын билгеләү, урамнарны яктыртуны оештыру һәм урам исемнәре һәм йорт номерлары язылган күрсәткечләр куюны үз эченә ала;

8) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәмин итү, Халыкны һәм территорияләргә гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә - жирлек территориясендә законнар, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары актлары үтәлешен, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судта, жирле үзидарә органнарының һәм дәүләт вазыйфалы затларының, предприятиеләреннән, учреждениеләреннән, оешмаларның хокукларын бозучы актларына карата шикәят бирә;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

- жирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янғын куркынычсызлыгы чараларын үткәрүне тәмин итә;

9) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләү өлкәсендә:

- балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

10) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә;

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра ;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкә алып бара һәм тиешле файдалануны тәмин итә;

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

11) оборона, мобилизация эерлек һәм мобилизация өлкәсендә:

- үз компетенциясе кысаларында хәрби идарә органнары белән үзара бәйләнештә торып, жирлек территориясендә оборона өлкәсендә законнарның үтәлешен тәмин итү;

- эшчәнлеген күрсәтелгән органнар эшчәнлеген белән бәйлә булган башкарма комитет һәм оешмаларның мобилизация эерлеген һәм мобилизациясен оештыру, тәмин итү һәм аңа житекчелек итү;

12) башка вәкаләтләр:

- жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләргә башкаруны, «Федераль милектә булган су объектларында ясалма жир кишәрлекләре турында» 2011 елның 19 июлендәге 246-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә ясалма жир кишәрлеген төзү турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткәрүне һәм Россия Федерациясеннән аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында " гы Федераль закон нигезендә башкарыла.;

- жирлек башлығы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башка яктан тәмин итүне башкара;

- жирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәмин итә;

- жирлекнең жирле эһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында, әлеге Уставның 5 статьясындагы 1 өлешенә 4, 6 һәм 9 пунктларында каралган гражданнырны жирлек өчен эһәмиятле булган социаль эһәмиятле эшләрне (шул исәптән дежурлыкларны) ирекле нигездә башкаруга жәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра;

- муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару, жирле эһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектларын тикшерү, муниципаль берәмлек халкына муниципаль берәмлекнең социаль-икътисадый һәм мәдәни үсеше, аның ижтимагый инфраструктурасын үстерү һәм башка рәсми мәгълүматны житкерү өчен массакүләм мәгълүмат чарасын гамәлгә куя;

- федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләрне гамәлгә ашыра;

- ритуаль хезмәтләр оештыру һәм күмү урыннарын карап тоту - жирлекнең жирле эһәмияттәге мәсьәләләре буенча, законнар, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек Советы яисә башка жирле үзидарә органнары вәкаләтләрәннән тыш, башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет жирлекнең жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

- жирлек музейлары булдыра;

- жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкара;

- опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;

- жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләрнең хокукларын тормышка ашыру белән бәйле эшчәнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

- Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;

- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизация эзерләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;

- муниципаль Янгын сагы булдыра;

- туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

- кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтә.

- «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтә.;

- сыйфатка бәйсез бәя бирүне оештыру өчен шартлар тудыра оешмалар тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда хезмәт күрсәтү федераль законнар;

- гражданнарга социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннары бирә.

3. Жирлекнең башкарма комитеты муниципаль контрольлекне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора. Муниципаль контроль өлкәсендә авыл жирлегә башкарма комитеты вәкаләтләрәнә керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) жирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү.

Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәлелеген мониторинглауны оештыру һәм уздыру, аны уздыру күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, законнарда һәм Татарстан Республикасы субъектларының башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре, мондый органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә, жирлек башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юридик затларны, индивидуаль эшкуарларны тикшерүне оештыру һәм үткөрү белән бәйле мөнәсәбәтләргә "дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында" 2008 елның 26 декабрдәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

Глава VI. Башка жирле үзидарә органнары. Жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге.

50 Статъя. Жирлекнең контроль-хисап органы.

1. Тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру максатларында Жирлек советы жирлекнең контроль-хисап органы оештыра.

2. Жирлекнең контроль-хисап органы рәис һәм ике әгъзадан тора. Жирлекнең контроль-хисап органы вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралдәге 6-ФЗ номерлы, «Россия Федерациясендә

жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы федераль законнар, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенә һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, жирлекнең башка муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнә. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә, жирлекнең Контроль-хисап комиссиясе эшен һәм эшчәнлеген хокукый жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Статья 51. Жирлек Советының, жирлек башлыгының үзара хезмәттәшлеге нигезләре, Авыл жирлеге башкарма комитеты һәм башка органнар авыл жирлеге башлыгы.

1. Әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләрне бүлешү нигезендә жирлек Советы, жирлек башлыгы һәм жирлек башкарма комитеты үз вәкаләтләрән мөстәкыйль гамәлгә ашыралар.

2. Жирлек советы һәм авыл жирлеге башкарма комитеты, жирлекнең икътисади һәм социаль үсеше процесслары белән нәтижәле идарә итү максатыннан, законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән формаларда, халык мәнфәгатләрендә хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Жирлек советы һәм авыл жирлеге башкарма комитеты бер-берсенә кабул ителгән норматив-хокукый актларны кул куйган көннән жиде көн эчендә жибәрәләр.

4. Жирлек башлыгы, жирлекнең башкарма комитеты житәкчесе буларак, жирлек Советының, авыл жирлеге советының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән жирлек Советына мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Башка жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе жирлек Советы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

Статья 52. Жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү Авыл жирлеге башлыгы.

Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрән гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткәрү юлы белән йә суд тәртибендә хәл ителә.

Глава VII. Сайлау комиссиясе.

53 Статья. Жирлекнең сайлау комиссиясе.

1. Жирлекнең сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, муниципаль жирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне, муниципаль жирлекне үзгәртеп коруны оештыра.

2. Жирлекнең сайлау комиссиясе жирле үзидарә органнары структурасына керми торган муниципаль орган булып тора.

3. Жирлекнең сайлау комиссиясе федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгелэнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан төзелә.

4. Жирлек сайлау комиссиясенең вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә.

5. Жирлекнең сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән 6 әгъзадан тора.

6. Жирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итү жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән күздә тотыла.

7. Жирлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлеген тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав, жирлек Советы тарафыннан расланган сайлау комиссиясе турында Нигезләмә белән жайга салына.

Жирлек Советы мөрәжәгәте нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча жирлек сайлау комиссиясенең вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнә ала.

Глава VIII. Гражданлык-хокукый һәм финанс нигезләре жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә.

54 Статья. Жирлекнең жирле үзидарә органнары юридик зат хокуклары.

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары жирлек советына һәм жирлек башкарма комитетына бирелә.

2. Жирлек башкарма комитеты структурасы нигезендә, жирлек советы карары буенча, юридик зат хокуклары белән жирлек башкарма комитетының аерым органнарына бирелергә мөмкин.

Статья 55. Жирлекнең жирле үзидарә органнары - юридик зат.

1. Жирлек исемнән милек һәм башка хокукларны һәм вазифаларны сатып алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышаныч кәгазеннән башка чыгыш ясарга мөмкин.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары, юридик зат хокуклары белән билгелэнгән, идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып торалар һәм федераль законнарда билгелэнгән тәртиптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәве узарга тиеш.

Статья 56. Жирле үзидарә органнарын финанслау Авыл жирлегенә башлыгы.

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итү бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына гамәлгә ашырыла.

2. Законда, әлеге Уставта каралган очракларда, жирлек Советы карарлары белән жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары

жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Глава IX. Район башлыгына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр Жирлекнең башка вазыйфай затларына.

57 Статья. Район башлыгына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр Жирлекнең башка вазыйфай затларына.

Жирлек башлыгы һәм жирлекнең башка вазыйфай затлары эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрән гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

Статья 58. Депутат эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре Башка вазыйфай затлар катнашты.

1. Азат ителмәгән нигездә эшләүче жирлек Советы депутатына, жирлек Советы һәм аның органнары утырышларында катнашкан, жирлек Советы йөкләмәләрен үтәгән вакытта, гамәлдәге законнарда каралган акчалата компенсация һәм башка түләүләр түләнә.

2. Үз вәкаләтләрән бушатылмаган нигездә башкаручы авыл жирлеге башлыгы урынбасарына, әлегә Уставта каралган очракларда, жирлек башлыгы вазыйфаларын башкарганда, жирлек башлыгының айлык акчалата бүләкләренә 90% ы күләмендә түләнә.

3. Жирлекнең ревизия комиссиясе һәм жирлекнең сайлау комиссиясе әгъзаларына әлегә органнар эшендә катнашкан вакытта законнар, жирлек Советы карарлары нигезендә акчалата компенсация түләнә.

Статья 59. Жирлек башлыгы, депутатлар кагылгысызлыгы гарантияләре Жирлек Советы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән авыл жирлеге башлыгының хокук гарантияләре, аларны жинаять яки административ җаваплылыкка тартканда, тоткарлауда, арестта, тентүдә, Сорау алганда, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук алар биләгән торак һәм (яки) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чараларын исәпкә алганда, федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә жирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм аның статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аның вәкаләтләре вакыты чыккач та, жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлегә нигезләмә жирлек Советы

депутаты тарафыннан халык алдында мыскыл итү, яла ягу яки Федераль закон белән каралган башка хокук бозу очракларына кагылмый.

Глава X. Органнар һәм вазыйфай затларның жаваплылыгы авыл жирлеге башлыгы.

Статья 60. Жирле үзидарэ органнарының һәм вазыйфай затларының жаваплылыгы авыл жирлеге башлыгы.

Жирлекнең жирле үзидарэ органнары һәм вазыйфай затлары законнар нигезендә жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында жаваплы.

Статья 61. Жирлек Советы депутатларының халык алдында жаваплылыгы Авыл жирлеге башлыгы.

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән авыл жирлеге башлыкларының, жирлек халкы алдында жаваплылыгы, аны сайлаган кешеләрнең ышанычы югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Жирлек халкының ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, әлеге Уставта каралган нигезләр буенча һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

Статья 62. Жирле үзидарэ органнарының һәм вазыйфай затларының жаваплылыгы авыл жирлеге үзидарәсе дәүләт алдында.

1. Федераль законнар нигезендә Советның жаваплылыгы Жирлеге башлыгы, авыл жирлеге башлыгы, тиешле суд карары нигезендә, алар тарафыннан Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав бозылган очракта, шулай ук жирлекнең жирле үзидарэ органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән тиешенчә гамәлгә ашырмаган очракта, дәүләт каршында башкарыла.

2. Авыл жирлеге Советының нигезләре һәм тәртибе «Россия Федерациясендә жирле үзидарэ оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

Статья 63. Муниципаль затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү) ышаныч югалуга бәйле рәвештә вазыйфалар.

1. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукий актларда каралган тәртиптә муниципаль вазыйфа биләүче зат, ышаныч югалуга бәйле рәвештә, эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:

1) мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча зат тарафыннан чаралар күрү, аны яклавы ул булган;

2) зат тарафыннан үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында

мәгълүмат бирү яисә белә торып дәрәс булмаган яки тулы булмаган мәгълүмат бирү турында;

3) затның, Федераль законда билгеләнгән очрактан тыш, коммерция оешмасы белән идарә итү органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) зат тарафыннан эшқуарлык эшчәнлегендә гамәлгә ашыру;

5) затның, әгәр Россия Федерациясенәң халықара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки Күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче башка чит ил коммерцияле булмаган оешмалары һәм аларның структур бүлекчәләре составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләре конфликтна китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган муниципаль вазыйфаны биләп торучы зат тарафыннан үзенә буйсынган зат тарафыннан мәнфәгатьләре конфликтна булдырмау һәм (яки) жайга салу чаралары кабул ителгән очракта да, ышаныч югалуга бәйлә рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

Статья 64. Жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы жирлек үзидарә органнары физик затлар каршында юридик затлар катнашты.

Физик һәм юридик затлар каршында жирлек жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

Глава XI. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары.

65 Статья. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы.

1. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасына керә:

1) жирлек уставы, жирле референдумда (гражданныр жыенында) кабул ителгән хокукый актлар;

2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

3) әлегә Уставта каралган жирлек башлыгының, Башкарма комитетның һәм башка органнарының, жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының норматив һәм башка хокукый актлары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән карарлар (гражданныр жыенында) хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар әлегә Уставка һәм жирле референдумда (гражданныр жыенында) кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукый актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәле тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан туктатылырга мөмкин, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар юкка чыгарылган йә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларының - жирле үзидарә органнарының яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затларының вәкаләтләре үзгәргән очракта, муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы юкка чыгарылган яисә туктатылган вакытта тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару), шулай ук суд тарафыннан; шулай ук жирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән

5. Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы, Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе Президенты каршындагы вәкаләтле вәкилнең Эшкуарлар хокукларын яклау буенча Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмәне алган очракта, жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла.

Бирелгән күрсәтмәнең үтәлеше турында жирлек башкарма комитеты яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн, ә жирлек Советына алар карар кабул иткән көннән өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиешләр.

Статья 66. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерүе юлы белән кабул ителгән карарлар.

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү жирле референдумда белдерелгән гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белән белдерү юлы белән башкарыла.

2. Әгәр жирлек халкын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен муниципаль норматив хокукый актны, жирле үзидарә органын яисә күрсәтелгән актны кабул итү (бастырып чыгару) керә торган жирле үзидарәнең вазыйфаи затын өстәмә рәвештә кабул итү (бастырып чыгару) таләп ителсә, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны эзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.

3. Муниципаль норматив хокукый актның гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле булу вакытын бозу жирлек башлыгын чакыртып алу яисә жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

Статья 67. Кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары Авыл жирлеге башлыгы.

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләренә үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

- 1) жирлек Советы-жирлек Советы карарлары;
- 2) жирлек башлыгы – жирлек башлыгы карарлары һәм боерыклары.

2. Жирлекнең башка вазыйфаи затлары үз вәкаләтләре чикләрендә әлеге Уставта, башка муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән, аларның статусын билгели торган боерыклар һәм боерыклар чыгара.

Статья 68. Муниципаль хокукый актлар эзерләү.

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, Биектау районы прокуроры, территорияль ижтимагы үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, шулай ук жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан кертелә ала.

2. Биектау районы прокуроры үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәгеләрен камилләштерү кирәклеген билгеләде муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, юкка чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертәргә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлеге һәм формасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

Статья 69. Жирлек советының хокукый актлары.

1. Авыл жирлеге Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, устав белән аның компетенциясенә кәргән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә үтәргә тиешле кагыйдәләренә билгели торган карарлар, жирлек башлыгын отставкага жиберү турында карар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән аның компетенциясенә кәргән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Жирлек Советы карарлары, әгәр федераль законнарда башкача билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Жирлек Советының жирле салымнар һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, жирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары жирлек Советы каравына бары тик авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе инициативасы буенча яки аның бәяләмәсе булганда гына кертеләргә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә аларга жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә утыз көн эчендә жирлек Советына тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарлары жирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән көннән өч көн эчендә имзалана һәм алар әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә халыкка игълан ителә.

Статья 70. Жирлек башлыгының хокукый актлары.

1. Жирлек башлыгы үз вәкаләтләре чикләрендә, законнарда, әлеге Уставта, жирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә, жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр, шулай ук жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук жирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

2. Жирлек башлыгы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

Статья 71. Бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм үз көченә керү тәртибе муниципаль норматив хокукый актлар проектлары

1. Жирлек Советы карарлары жирлек башлыгы кул куйганнан соң 10 көн узгач үз көченә керә, әгәр башкасы карар белән билгеләнмәгән булса. Жирлек Советының салымнар һәм жыемнар турындагы норматив-хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә. Жирлек советының әлеге Уставны кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары Федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, Жирле үзидарәнең башка вазыйфай затларының хокукый актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, аларга кул куелган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукый актлар аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка житкерелгәннән) соң үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: аның исеме, имзасы (жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен - шулай ук жирлек Советы кабул иткән датага), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфай затның исеме, мөһере булырга тиеш.

5. Жирлек бюджеты турында, аның үтәләше турында хисап, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив-хокукый актлар, муниципаль норматив хокукый актлардан яисә аларның федераль закон белән чикләнгән белешмәләре булган аерым нигезләмәләреннән тыш, аларга кул куелган

көннән алып жиде көн эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, жирле референдум, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, чикләрне үзгәртү, жирлекне үзгәртү, жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләсе буенча норматив хокукый актлар һәм законнар нигезендә башка актлар мәжбүри басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә мәжбүри булмаган рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарә вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) муниципаль хокукый актның реквизитлары күрсәтелә. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) юлы белән гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын жирлекнең жирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма МАССАКҮЛӘМ мәгълүмат чараларында яисә жирлек территориясендә таратыла торган бүтән массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка массакуләм мәгълүмат чараларында бастырганда әлеге басылуның рәсми булуы турында билге булырга тиеш;

- хокукый акт текстын авыл жирлеге территориясендә махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары жирлек Советы тарафыннан раслана һәм жирлек халкы тарафыннан муниципаль хокукый акт тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш;

- жирлекнең рәсми сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталында «Интернет» челтәрендә түбәндәге адрес буенча урнаштыру: vysokaya-gora.tatarstan.ru;

9. Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка житкергәндә) массакуләм мәгълүмат чарасының чыгу датасы яки тиешле актны халыкка житкерү датасы турында белешмәләр күрсәтелергә тиеш, алар актны жибәрә башлау (тарату) датасына яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, жирле референдумда (гражданнар жыенында) кабул ителгән карарлар Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы Законнында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дөүләт хахимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Глава XII. Жирлекнең икътисади нигезе.

72 Статъя.Жирлекнең икътисади нигезе.

Жирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектәге милек, жирлек бюджеты акчалары, шулай ук жирлекнең милек хокуклары тәшкил итә.

Статья 73. Жирлекнең муниципаль мөлкәте.

1. Жирлек милкендә булырга мөмкин:

1) әлеге Федераль законда билгеләнгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Россия Федерациясе субъектлары законнарында билгеләнгән очрактарда, шулай ук аларга «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән мөлкәт.;

3) муниципаль берәмлекнең вәкилләкле органының норматив хокукый актлары нигезендә жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт.;

4) федераль законнар белән жирле үзидарә органнарына бирелгән һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт;

5) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 14 статьясындагы 3 һәм 4 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Авыл жирлегендә әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәт яңадан профильләштерелергә (милекнең максатчан билгеләнешен үзгәрттергә) йә Федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда читләштерелергә тиеш.

Статья 74. Муниципаль берәмлекләргә ия булу, алардан файдалану һәм алар белән эш итү жирлек милке белән идарә итү.

1. Жирле үзидарә органнары жирлек исеменнән Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль мөлкәтне мөстәкыйль белә, файдалана һәм алар белән эш итә.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга

тапшырырга, федераль законнар нигезендә читләштереп алырга, бүтән алыш-бирешләр башкарырга хокуклы.

3. Жирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте, федераль башкарма хакимият органы билгеләгән тәртиптә муниципаль милек реестрларын алып бара.

Статья 75. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыять.

1. Жирлек муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне төзи, үзгәртеп кора һәм бетерә, хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен муниципальара, төзүдә катнаша ала. Муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле жирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр эшчәнлегенә максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, әлеге предприятие һәм учреждение житәкчеләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлегенә турында хисапларны әлеге Уставта һәм муниципаль хокукый актларда каралган тәртиптә тыңлый.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек исемненән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидия рәвешендә жавап бирәләр һәм федераль законда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә аларның үтәлешен тәмин итәләр.

Статья 76. Хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары жирлек милке

1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль милекне кулланудан һәм хосусыйлаштырудан кәргән керемнәр жирлек бюджетына керә.

Статья 77. Жирлекнең жирле үзидарә органнары мөнәсәбәтләре; предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, муниципаль милектәге жир кишәрлекләре.

Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, законнарда башкача билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

Глава XIII. Жирлекнең финанс нигезе.

78 Статья. Жирлек Бюджеты

1. Жирлекнең үз бюджеты бар.

2. Жирлек бюджеты жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.

3. Жирлек бюджетында жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлтелүче керемнәр һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны тәмин итү өчен бирелә торган субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән жирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.

4. Федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә шулар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына жирлек бюджеты үтәләше турында хисап тапшыра.

Статья 79. Жирлектә бюджет процессы.

1. Жирлек бюджеты проектының төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәләшен тикшереп тору, жирле бюджет үтәләше турындагы хисапны төзү һәм раслау, Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән таләпләренә үтәп, жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек бюджеты проекты, жирлек бюджетын раслау турында жирлек Советы карары, аның үтәләше турында еллык хисап, жирлек бюджеты үтәләше барышы һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында квартал саен белешмәләр, аларны тотуга факттагы чыгымнар күрсәтеп, рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

3. Жирлек Советының муниципаль норматив-хокукый актларына, Чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган, жирле салымнар турында муниципаль норматив-хокукый актларга, жирлек Советының муниципаль норматив-хокукый актларына үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый актларына үзгәрешләр кертү турында жирлек советына чираттагы финанс елына һәм план чорына жирле бюджет турында карар проекты кертелгән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

4. Жирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты, жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс ягыннан тәмин итү максатларында, жирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләре нигезендә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлегә Устав нигезендә кабул ителгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнгән:

Россия Федерациясе Президентының Бюджет юлламасында; жирлекнең социаль-иқтисады үсеш фаразы турында; жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре турында. - муниципаль программалар.

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы законнары, жирлек Советының муниципаль хокукый актларында (бюджет турындагы Карардан тыш) билгеләнгән башка күрсәткечләр керә.

9. Жирлек бюджеты турындагы карар белән раслана:

- жирлек бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;
- жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганақларының Баш администраторлары Исемлеге;

- чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча йә чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, муниципаль программалар һәм программага карамаган юнәлешләр буенча), чыгымнар төрләре (төркемнәре һәм төркемнәре) һәм (яисә) максатчан статьялар, муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре), Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнары классификациясенә чыгымнар төрләре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча, шулай ук чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнары классификациясенә бюджет Россия Федерациясе кодексы, Татарстан Республикасы законы, жирлек советының муниципаль хокукый акты;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасында бюджетлар чыгымнары классификациясенә бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары һәм чыгымнар төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү (статья исеме 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә); - гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә юнәлдерелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме ;

- Чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме (статья 2007 елның 2 августындагы 38-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә); - план чорының беренче елына жирлек бюджеты чыгымнарының шартлы расланган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча) план чорының икенче елына, план чорының кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка

бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), жирлек бюджеты чыгымнарының кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча);

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кытлыгын финанслау чыганаclarы;

- Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп, ;

- жирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актларында билгеләнгән башка күрсәткечләре.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чорының параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

Жирлек бюджетының план чорының параметрларын төгәлләштерүне күздә тотта:

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты карау предметы булган күрсәткечләрнең төгәлләкләрен раслау - жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыруны яисә киметүне раслау йә аңа жирлек бюджетының өстәмә максатчан статьялары һәм (яки) чыгымнар төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен кертү.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта жирлек Советына тәкъдим ителә:

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре; - агымдагы финанс елының узган чорында жирлекнең социаль-икътисади үсешенең якинча нәтижәләре һәм агымдагы финанс елында жирлекнең социаль-икътисади үсешенең көтелүче нәтижәләре;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең социаль-икътисадый үсеше фаразы;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефицита) фаразы;

- жирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;

- бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәп-хисаплар;

- Чираттагы финанс елы ахырына һәм план чорының һәр елы азагына муниципаль бурычның иң югары чиге;

- агымдагы финанс елына бюджетның көтелүче үтәлешен бәяләү;

- жирлек Советы, жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары, әлеге бюджет сметаларына карата жирлек башкарма комитеты белән каршылыктар барлыкка килгән очракта, тапшырыла торган;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Уставта билгеләнгән башка документлар һәм материаллар. Бюджет турындагы карар белән расланган очракта, муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчәнлек юнәлешләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү турында карар проектына муниципаль программалар паспортлары тапшырыла.

Бюджет турында карар проекты бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта булмаса, бюджет чыгымнары классификациясе бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү белән кушымта бюджет турындагы карар проектына аңлатма язуына кушымта составына кертелә.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар, алар нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

13. Авыл жирлеге башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карар проектын агымдагы елның 15 ноябрәннән дә соңга калмыйча жирлек Советы каравына кертә.

14. Жирлек бюджеты турында карар проектын карау һәм аны жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актында билгеләнгән раслау тәртибе Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турындагы карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

15. Жирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яки) жирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабрәнә кадәр гамәлдә була. Жирлек бюджеты турындагы карар, аңа кул куелганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча, билгеләнгән тәртиптә рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

16. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының балансылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, Муниципаль бурыч күләме, күләме һәм структурасы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәүне тәмин итәләр.

17. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенәң бюджет законнары, салымнар һәм жыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

18. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

19. Федераль дәүләт хакияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакияте органнары вәкаләтләрен финанслауга жирлек бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

20. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

80 Статья. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен сатып алулар.

1. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләренә сатып алу «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләренә сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 5 маендагы 44-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенәң башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу жирлек бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

81 Статья. Жирлек гражданның үзара салым акчасы.

1. Гражданның үзара салым акчасы астында бер тапкыр бирелә торган түләүләр аңлана жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләренә хәл итү өчен гамәлгә ашырыла торган документлар. Гражданның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме абсолют зурлыкта жирлекнең барлык халкы өчен тигез билгеләнә, алар саны жирлек халкының гомуми саныннан 30 проценттан артмый торган аерым категорияләрдән тыш, алар өчен түләү күләме киметеләргә мөмкин.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданның түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә.

82 Статья. Муниципаль бурыч алулар (муниципаль бурыч) Авыл жирлегә башлыгы.

1. Жирлек муниципаль бурыч алуларны Россия Федерациясе валютасында урнашкан муниципаль берәмлек исемнән эчке базарда урнашкан кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән гамәлгә ашырырга һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә жирле бюджетка Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларынан һәм Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларынан һәм кредит оешмаларынан жәлеп ителә торган кредитлар, алар буенча муниципаль бурыч йөкләмәләре барлыкка килә, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм жирлек уставы нигезендә.

2. Муниципаль бурыч алуларны жирлек исеменнән гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлекнең башкарма комитетына карый.

83 Статья. Жирлек бюджетының үтәлеше.

1. Жирлекнең жирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә башкарыла.

2. Жирлек бюджеты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Жирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек бюджетын үтәү жирлекнең жыелма бюджет язмасы һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

84 Статья. Бюджет хисабы. Бюджет үтәлеше турында еллык хисап Жирлек

1. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык булып тора.

2. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы, тиешле бюджет акчаларының баш администраторларының жыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә, жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап жирлек Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап, аны жирлек Советына тәкъдим иткәнчегә кадәр, тышкы тикшерелергә тиеш, ул тышкы ягын да үз эченә ала бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисаплылыгын тикшерү һәм жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләү. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, жирлекнең Ревизия комиссиясе яисә жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

5. Авыл жирлеге башкарма комитеты, аңа бәяләмә эзерләү өчен, агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча, жирлек бюджетының үтәлеше турында хисап бирә. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләү 1 айдан да артмаган вакытка, бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерү күрсәткечләре нигезендә башкарыла.

6. Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан жирлек Советына бер үк вакытта жирлек башкарма комитетына жибәрелә.

7. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, авыл жирлеге башкарма комитеты, хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтэлеше турында еллык отчетны, жирлек бюджеты үтэлеше турындагы башка бюджет хисапын һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документларны жирлек советына тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтэлеше турындагы еллык хисапны карау нәтижеләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтэлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә. Жирлек Советы тарафыннан жирлек бюджеты үтэлеше турындагы еллык хисап кире кагылган очракта, ул мәгълүматларны дәрәс яки тулы булмаган чагылдыру фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган срокта кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9. Жирлек бюджеты үтэлеше турындагы карар белән, жирлек бюджеты керемнәренә, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасы күрсәтелеп, хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтэлеше турында хисап раслана. Хисап финанс елында жирлек бюджеты үтэлеше турында жирлек Советы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

- жирлек бюджетының керемнәр классификациясе кодлары буенча керемнәр;
- керемнәр төрләре кодлары, керемнәр төрләре кодлары, дәүләт идарәсе секторы операцияләре классификациясе буенча жирлек бюджеты керемнәре; (дүртенче абзац 2013 елның 16 октябрәдәге 79-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы редакциясендә); жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча жирлек бюджеты чыгымнары;

- бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча жирлек бюджеты чыгымнары ;

- бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары;

- жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакаларының төркемнәр, төркемнәр, статьялар, бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары кодлары буенча.

Статья 85. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле Россия Федерациясенә бюджет законнарын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салучы башка норматив хокукый актларны үтәүне тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла. Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм алга таба бүленә.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле-жирлекнең ревизия комиссиясенә контроль эшчәнлеге.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль финанс контроле жирлек башкарма комитеты органнары (вазыйфай затлары) булып торучы муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Алдан тикшерү жирлекнең жирле бюджетын үтәү барышында бюджет бозуларны кисәтү һәм булдырмау максатларында башкарыла.

5. Алга таба контроль аларның үтәлешенең законлылыгын, исәп-хисапның дөреслеген билгеләү максатыннан жирлек бюджетының үтәлеше нәтижеләре буенча башкарыла.

ГЛАВА XIV. Жирлек уставын кабул итү. Әлеге Уставка үзгәрешләр кертү.

86 Статья. Жирлек Уставы проекты эзерләү, кертү тәртибе әлеге Уставка үзгәрешләр кертелде.

1. Авыл жирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында жирлек Советы карары проекты жирлек Советына жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, Башкарма комитет житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициативалы төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты эзерләү өчен жирлек советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Жирлек уставы проекты, жирлек уставына үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, жирлек уставын кабул итү, жирлек уставына үзгәрешләр кертү турындагы мәсьәләне караганчы 30 көннән дә соңга калмыйча жирлек уставына үзгәрешләр кертү турындагы муниципаль норматив хокукый акт проекты, күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук гражданның аның фикер алышуында катнашу тәртибен жирлек Советы тарафыннан бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка житкерү) белән рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш. Жирлек уставына үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук әлеге үзгәрешләр жирлек уставын Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга туры китерү максатларында кертелгән очракта, гражданның аның фикер алышуында катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

4. Авыл жирлеге Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында авыл жирлеге Советы карары проекты буенча, аларны жирлек Советы утырышында карау алдыннан, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләргә Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында гына кертелә торган очрактан тыш, гавами тыңлаулар үткәрелә.

Статья 87. Жирлек уставын кабул итү, үзгәрешләр кертү тәртибе. әлеге Устав.

1. Жирлек Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проектын авыл жирлеге Советы тарафыннан кимендә ике укылышта карау жирлек Советы Регламенты нигезендә башкарыла.

2. Авыл жирлеге Уставы проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектын беренче укылышта кабул иткәннән соң әлеге проект жирлек башлыгы тарафыннан жирлек Советы депутатларына, хокук чыгару инициативасы хокукына ия башка субъектларга төзәтмәләр кертү өчен жиберелә.

3. Жирлек уставы, жирлек Советы карарына үзгәрешләр кертү турында Карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесе күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Статья 88. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, карарлар. әлеге Уставка үзгәрешләр кертү.

1. Жирлек уставы, авыл жирлеге Советы карары әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында Карар кабул ителгәннән соң жирлек башлыгы тарафыннан теркәлү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органына жиберелә Федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алу өчен Муниципаль берәмлекләр уставларын төзү.

2. Жирлек уставы, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм алар рәсми басылып чыкканнан (халыкка житкерелгәннән) үз көченә керә. Жирлек башлыгы муниципаль берәмлекнең теркәлгән уставын, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актны, муниципаль берәмлекләрнең уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан кергән көннән жиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) бурычлы

3. Әлеге Уставка кертелгән һәм жирле үзидарә органнары структурасын, жирле үзидарә органнары вәкаләтләрән (жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затларының вәкаләтләре, вәкаләтләре, вәкаләтләре срогы һәм сайлау тәртибеннән тыш) үзгәртүче үзгәрешләр һәм өстәмәләр әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый актны кабул иткән жирлек Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.

Глава XV. ЙОМГАКЛАУ НИГЕЗЛӘМӘЛӘРЕ

89 Статья. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү үзенчәлекләре Шәпше авыл жирлегенең күчмә утырышы чор.

2015 елның 1 гыйнварына кадәр Шәпшә авыл жирлегенең жирле үзидарә органнары «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 14 статьясындагы 1 өлеше нигезләмәләре нигезендә, «Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында "Федераль законның 26.3 статьясына һәм» Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «Федераль законның 26.3 статьясына үзгәрешләр кергү хакында» 2014 елның 27 маендагы 136-ФЗ номерлы Федераль закон үз көченә керткән көнгә кадәр гамәлдә булган редакциясендә авыл жирлегенең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен